

Waarnemingen van pleisterende kraanvogels in het Peelgebied  
najaar 1976

| datum         | tijd  | aantal | weer          | temp. | wind | pleisterplaats                          | vertrek       | richting |
|---------------|-------|--------|---------------|-------|------|-----------------------------------------|---------------|----------|
| 20-X          | 6.45  | 24     | bewolkt       | 13    | —    | Elfde                                   | 7.05          | ZW       |
| 28-X          | —     | 4      | bewolkt       | 8     | —    | Akker 10e baan                          | —             | —        |
| 29-X          | 7.00  | 48     | —             | —     | —    | Elfde                                   | 7.45          | W        |
| —             | 16.30 | 64     | —             | —     | —    | Elfde                                   | —             | —        |
| 30-X          | 7.00  | 80     | dikke mist    | 8     | NO   | Elfde                                   | 9.00          | ZW       |
| 31-X          | 9.05  | 24     | licht bew.    | 8     | NO   | wegvliegend                             | 9.05          | Z        |
| 6-XI          | 21.30 | 35     | nevelig       | 6     | ZW   | weilanden                               | —             | —        |
|               |       |        |               |       |      | vak 9-10<br>zoekend                     |               |          |
| 7-XI          | 7.30  | 90     | zwaar bew.    | 8     | ZW   | Elfde                                   | 9.30          | ZW       |
| 12-XI         | 11.00 | 8      | nachtvorst    | 5     | —    | wegvliegend                             | 11.00         | Z        |
| 14-XI         | 16.15 | 200    | mistig        | 8     | NO   | Elfde                                   | 17.15         | ZW       |
|               |       |        |               |       |      | zoekend                                 |               |          |
| 15-XI         | 7.00  | 180    | nevelig       | 4     | N    | Elfde                                   | 7.45          | NW       |
| 16-XI         | 7.30  | 110    | zwaar bew.    | -1    | —    | Elfde                                   | 9.15          | ZW       |
| 17-XI         | 8.00  | 1      | regen en mist | -4    | —    | Elfde                                   | 8.15          | ZW       |
| voorjaar 1977 |       |        |               |       |      |                                         |               |          |
| 4-III         | 15.00 | 28     | zonnig        | 12    | —    | Helden                                  |               |          |
| 6-III         | 10.30 | 16     | —             | -4    | —    | Venlo                                   |               |          |
| 7-III         | —     | 30     | —             | -3    | NNO  | Nederweert                              | (Sarsven)     |          |
| 8-III         | —     | 28     | —             | -4    | —    | Nederweert                              | (Sarsven)     |          |
| 23-III        | 17.00 | 5      | —             | -4    | —    | Nederweert                              | (Kruisvennen) |          |
| 3-IV          | 10.00 | 2      | —             | -6    | —    | Groote Peel<br>steeds lager<br>vliegend |               |          |

## BOEKBESPREKING

'Een inventarisatie van de amfibieënfauna van Zuid-Limburg, met de nadruk op de ekologie van de Vroedmeesterpad (*Alytes obstetricans*) en de Geelbuikvuurpad (*Bombina variegata*)'

Rapport van een onderzoek in opdracht van het Rijksinstituut voor Natuurbeheer (RIN), uitgevoerd door studenten van de Universiteit van Amsterdam en de Katholieke Universiteit van Nijmegen (T. Duijghuisen, B. Heukeshoven, P. van der Meyden en T. Raateland).

Het rapport is niet gepubliceerd, doch wel opgenomen in de bibliotheek van het genootschap.

Alleen al het feit, dat het RIN opdracht gaf tot dit onderzoek stemt tot tevredenheid. De amfibieënfauna van Nederland staat door een veelheid van oorzaken onder sterke druk; niet voor niets zijn alle inheemse amfibieën tot beschermde dieren verklaard (Besluit beschermde inheemse diersoorten, staatsblad 488, 1973). Wettelijke bescherming is één ding, het opsporen van de oorzaken van de achteruitgang van bedreigde diersoorten is een andere, in feite veel belangrijkere, zaak. Onderzoeken als het onderhavige kunnen niet genoeg geëntameerd worden. Dat dat nog te weinig wordt erkend, blijkt wel uit het feit dat het laatste inventarisatie-onderzoek op dit gebied in Zuid-Limburg uit 1963 stamt! ('Enkele aspecten van de biologie en de verspreiding in

Nederland van de vroedmeesterpad', S. Daan, 1963, verslag RIN)

Het veldwerk voor het onderzoek vond plaats in 1975; het rapport werd in augustus 1976 uitgebracht. Na een algemene inleiding bevat het rapport een kort hoofdstuk 'terreinbeschrijving', waarin summier geologie, klimaat, cultuurinvloeden en het oppervlaktewater aan de orde komen. In hoofdstuk III worden materiaal en methoden van de inventarisatie beschreven, in hoofdstuk IV worden de gegevens besproken die verkregen zijn door de algemene inventarisatie. De geelbuikvuurpad en de vroedmeesterpad komen in de hoofdstukken V en VI uitvoerig aan de orde.

Hoofdstuk VII behandelt de watermonsteranalyse, het hoofdstuk daarop omvat een korte discussie met betrekking tot de gevolgde inventarisatie-methode en de verkregen resultaten. Het rapport besluit met hoofdstuk IX, 'Visie en advies'. Bij het rapport behoren diverse bijlagen.

Naast alle waardering voor veldwerk en rapportage moet toch wel opgemerkt worden, dat de indruk bestaat dat hier wat te veel hooi op de vork is genomen. Er staan diverse conclusies in het rapport die nogal twijfelachtig zijn; van diverse determinaties valt de juistheid ernstig te betwijfelen; tenslotte dienen ook de statistische bewerkingen kritisch te worden gezien.

Bepaald te ondersteunen zijn de gegevens die de studenten aandragen op grond waarvan het de amfibieën-fauna slecht gaat. Veel voor amfibieën geschikt oppervlaktewater verdwijnt; enkele oorzaken daarvan zijn bebouwing, watervervuiling, uitdroging en - met name bij weilandpoelen - het dichtgooien van poelen. In het rapport worden al diverse goede suggesties gedaan om de poelen in stand te houden; in het algemeen pleit men ook hier weer voor het behoud van biotoop, en niet voor de bescherming van het individuele dier.

Een andere duidelijke conclusie die het rapport oplevert, is dat de vroedmeesterpad niet - zoals tot voor kort nog steeds werd gemeend - gebonden is aan een kalkrijke bodem. Belangrijke factoren voor het voorkomen van dit dier zijn veel meer klimaat en een stenige bodem, voor respectievelijk de voortplanting en de schuilgelegenheid van helang.

Het doet nogal vreemd aan, dat het rapport besluit met een hoofdstuk visie en advies waarin nogal wat maatschappijkritische opmerkingen zijn opgenomen, zelfs al is dit gedeelte onder eigen verantwoordelijkheid van de studenten geschreven. Dergelijke uitlatingen verwacht men niet in een dergelijke nota en kunnen moeilijk gebaseerd zijn op een wetenschappelijke inventarisatie.

Uitermate te betreuren valt tenslotte, dat op grond van uitlatingen

van de studenten de Nederlandse Vereniging voor Herpetologie en Terrariumkunde 'Lacerta' op de tocht wordt gezet; leden van die vereniging zouden, zo is vermeld in het jaarverslag van het Rijksinstituut voor Natuurbeheer 1975, larven van amfibieën uit Eifel en Ardennen hebben gevangen en weer in Zuid-Limburg hebben uitgezet. Dit is pertinent onjuist, iedere grond voor een dergelijke bewering ontbreekt.

E.F. Elzenga  
secretaris Werkgroep Limburg  
N.V.H.T. 'Lacerta'

#### KALENDER VAN HET WERELDNATUURFONDS

Het Wereldnatuurfonds Nederland brengt een maandkalender uit, gedrukt door Engadin Press AG, Samedan, Zwitserland, en te koop bij de bekende winkeltjes of te bestellen in Zeist, Postbus 7, à f 8,75.

Mooie platen van zoogdieren en vogels zijn de hoofdzaak. Voor notities bij de data is geen plaats. Een sieraad aan de wand!

v. N.

#### KALENDER VAN VOGELBESCHERMING

De traditionele vogelkalender zal ook in 1978 weer geheel in kleur verschijnen. "Vogelbescherming" en "Het Vogeljaar" ontvingen daartoe de medewerking van Nederlands beste vogelfotografen voor het maken van de benodigde kleurenfoto's van vogels in hun dagelijks doen en laten. De fotografen Jan den Besten, Frits van Dallen, Jan van de Kam, Jos Korenromp, Piet Munsterman, Heinz van Schaik, Hans Schouten en Rens Veenstra hebben de foto's gemaakt, terwijl de teksten bij de foto's van Frits van Daalen, Henk Lichtenbeld en Jaap Taapken zijn. Er is weer een goed gedocumenteerde kalender ontstaan met werkelijk zeer fraaie foto's. De kalender bevat 13 bladen aan beide zijden in 4 kleuren offset gedrukt plus een schutblad. Kalenderindeling 2 weken per blad. Formaat 22 x 30 cm staand. De volgende soorten zijn dit jaar in de kalender opgenomen: Bonte Vliegenvanger, Torenvalk, Grote Lijster, Holenduif, Sneeuwgorzen, Ransuil, Grote Gele Kwikstraat, Boompieper, Visdiefjes, Eidereenden, Hop, Sperwer, Tortelduif, Steenuil, Geelgors, Wulpen en Rosse Grutto's, Groene Specht, Zwarte Ruiter, Steenloper, Zilverplevier, Toppereenden, Kuifaalscholver, Brandganzen, Roerdomp en Kluut.

U kunt de kalender bestellen door overschrijving van f 12,50 op postgirorekening 4325 t.n.v. Vogelkalenderfonds, Leidseplein 7 te Haarlem. U ontvangt de kalender dan franco per post. Alle correspondentie eveneens aan dit adres.

## BOEKBESPREKING

Coniferen in kleur.

door Brian en Valerie Prondley.

Nederlandse vertaling en bewerking van dr. B.K. Boom.

Uitgave: Moussault's Uitgeverij b.v. Baarn.

Prijs: f 28,50.

Als deel uit de serie Moussault's Tuinenencyclopedie voorziet ook dit boekje in de behoefte van menig tuinliefhebber om wat meer informatie te krijgen over coniferen, die steeds meer geëzigd worden bij het aanleggen van tuinen.

In de inleiding lezen we dan ook dat het hoofdzakelijk om coniferen gaat die afgeleid zijn van in het wild groeiende soorten en over het gebruik in tuinen. De plaats die coniferen in de tuin gaan innemen als omlijsting, een haag dus, maar ook als groepjes, in rots- en heidetuin, als achtergrondbeplanting of als bodembedekkers en de rol van coniferen in het ontwerp voor tuin of landschap.

In het hoofdstuk "De cultuur van coniferen" behandelen de auteurs de voorbereiding van de bodem, die veelal met grondverbetering gepaard zal moeten gaan, terwijl ook bemesting belangrijk is voor een voorspoedige groei. De aandacht wordt ook gevestigd op het belang van het uitzoeken van goed plantmateriaal.

Uitvoerig wordt ingegaan op het vermeerderen van coniferen: uit zaad, maar ook door stekken, enten, afleggen en scheuren. Ziekten en plagen zoals schimmelziekten en insectenbeschadiging worden ook onder de loupe genomen.

Om U te helpen met Uw keuze te bepalen zijn 188 fraaie kleurfoto's van even zovele soorten opgenomen benevens de beschrijving hiervan.

Tot slot een register van Latijnse-, Cultivar- en Nederlandse namen.

De bekwaamheid waarmee de auteurs dit boekje hebben samengesteld kennen wij reeds van bijvoorbeeld "Heidetuin in kleur" uit dezelfde reeks.

Dezerzijds danook van harte aanbevolen.

H. Th.

Karakteristiek: Zuid-Limburg: f 32,50

Monumenten en Landschappen: van Kampen en Zoon, Amsterdam samengesteld door E. de Grood, L. Herberghs, A. Minis, I. Nulens-Zéguers

Kunst, Ambacht en Volksgebruiken: Wereldvenster, Baarn samengesteld door L.L. van Hasselt, P.T.R. Mestrom, A.J. Munsters, W. Sangers, S. Tagage, J.M.J. van Term, J.J.M. Timmers

Beide deeltjes zijn tegelijkertijd verschenen in een precies eendere uitgave, en zijn, dacht ik, bestemd voor zoekers van cultuur en kunst. Onze eigen Ed de Grood, medewerker van het Natuurhistorisch Museum te Maastricht, verzorgt het hoofdstuk Mergelland, en brengt daarin de mens als bouwmeester van het cultuurland, dat uit het natuurlijke landschap is voortgekomen, met akkers en weilanden, heerbanen en holle wegen, leemgroeven en kiezelkuilen, hellingbossen en terrassen. Ook ondergronds heeft de mens gewerkt, als mijnwerker in het Neolithicum op zoek naar vuursteen of als blokkeerder, die tot in onze tijd bouwsteen aan de dag brengt. De rest van het hoofdstuk behandelt uitvoerig de natuurlijke historie van het landschap, van biotopen, planten en dieren. Schrijver doet dat zo goed dat kunstkenner en cultuurzoekers er wellicht aandacht aan zullen besteden. Dat is dan meegenomen.

De andere hoofdstukken geven veel informatie over de aangekondigde onderwerpen, maar laten ook veel weg: dorpen, kruisen en kapellen, molens, Maastricht in het boekje van van Kampen, Oude kerkelijke kunst, Kerkelijke schatkamers, Limburgse klokken en klokkenmakers, Huis, hof en have, Vormen en bakken, Antiek in oude apotheken, Na eeuwen weer wijnbouw, Maasvaart en Maasschippers in vroeger tijden, in dat van het Wereldvenster.

Men moet dus niet op zoek zijn naar folklore, volksgeneeswijze, gilden en muziekgezelschappen, e.d., hoewel de aankondiging: volksgebruiken dit doet verwachten.

In de bibliografie mis ik de naam A. Lemmerling, auteur van talrijke schetsen uit het land van Valkenburg. Het viel mij ook op, dat het vakwerkhuis tweemaal uitvoerig behandeld wordt. Is dit een fout van de redactie? Deze bestaat uit: drs. H. Halbertsma, Ton Koot, prof. dr. J.J.M. Timmers, drs. U.E.E. Vroom.

v. N.

## MIJN GEULDAL

Jan van Eijk: Foto's. Jac. van Term: Teksten

Uitgave: Vroom & Dreesmann en Veldeke, Maastricht

Het fotowerk verraaft een meesterhand en ook de vormgeving is voortreffelijk. Van Eijk heeft dagenlang rond moeten zwerven door het Geuldal om deze verzameling platen bij elkaar te kunnen krijgen, en vooral ook lange nachten in zijn donkere kamer moeten doorbrengen om dit werk te kunnen leveren.

Van Term toont zich thuis in de lectuur rond de Geul: zijn hloeilezing staat op hoog peil. Hij is geen bioloog. Daarom moeten wij hem enkele plantkundige en dierlijke ontsporingen maar vergeven. De prijs, na 1 januari f 19,90 is zeker niet te hoog.

v. N.